

EU MOZAIKOK

INFORMÁCIÓK ÉS ISMERETTERJESZTÉS AZ EURÓPAI UNIÓRÓL - AZ MTA KRTK
VILÁGGAZDASÁGI INTÉZET SOROZATA

2019/01.

2019. JANUÁR 7.

SZIJÁRTÓ NORBERT

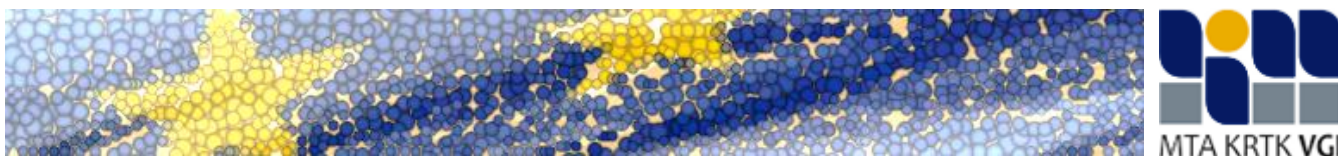
A BANKUNIÓ

A pénzügyi rendszer szabályozása, felügyelete és a bankválságok megoldása komoly kihívás elé állította az európai uniós döntéshozókat. A kérdéskör kezelése elsősorban a Pénzügyi Felügyeletnek Európai Rendszerére (PFER) hárult, amely mind a makroprudenciális mind a mikroprudenciális felügyeletet ellátta.¹ Az euróválság folyamatos terjedése és a fokozatosan kialakuló bankválságok miatt a PFER keretrendszere nem volt elegendő, hogy a pénzügyi stabilitást biztosítsa, így az uniós döntéshozók a Bankunió intézményrendszerének létrehozása mellett döntöttek.

2012 novemberében az Európai Bizottság elfogadta „A valódi, szoros gazdasági és monetáris unió tervezete” című dokumentumot (másnéven a „Négy elnök jelentése”), amely az első átfogó munkaanyag volt a Gazdasági és Monetáris Unió intézményrendszerének átalakítására vonatkozóan. A megfogalmazott célkitűzések a pénzügyi, költségvetési, gazdasági és politikai téren is változásokat prognosztizáltak, a pénzügyi területen a célkitűzés a Bankunió létrehozása volt. Gyakorlatban, a Bankuniónak egy olyan intézménynek kell lennie, amely véget tud vetni az uniós pénzpiacok folyamatos szétesésének és töredezettségének, a háztartások és a vállalatok számára kiszámítható finanszírozási feltételeket képes teremteni, megszakítja a bankok és a tagállamok közötti negatív visszacsatolási köröket (megszakítja a bankrendszer és a szuverének közötti ördögi kört), és biztosítja az eurózóna üzleti ciklusainak erőteljesebb szinkronizáltságát.²

¹ EU Mozaikok 2018/08: A pénzügyi rendszer felügyeletének átalakulása az Európai Unióban. Elérhető: http://www.vki.hu/content/content_180.html

² Forrás: „Négy elnök jelentése”, vagyis „Az Európai Bizottság közleménye A valódi, szoros gazdasági és monetáris unió tervezete: Európai vitaindító” (COM/2012/0777 final/2. Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52012DC0777R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52012DC0777R(01))) A korábban említett négy elnök az Európai Tanács, az Európai Bizottság, az Európai Központi Bank és az Eurócsoport elnökei.

EU MOZAIKOK

INFORMÁCIÓK ÉS ISMERETTERJESZTÉS AZ EURÓPAI UNIÓRÓL - AZ MTA KRTK
VILÁGGAZDASÁGI INTÉZET SOROZATA

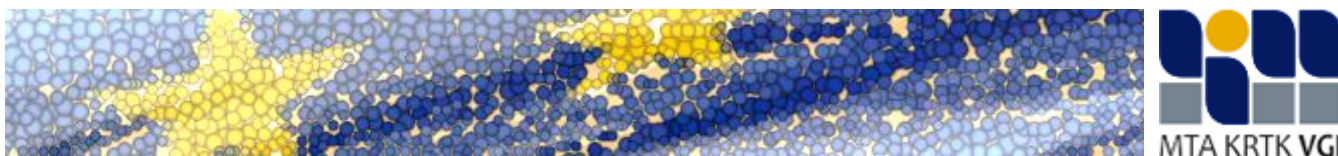
A Bankunió létrehozása számos lépés és kezdeményezés eredménye, ezeket az Európai Tanács által 2009-ben létrehozott Egységes Szabálykönyv foglalja össze, amely a Bankunió kiinduló alapja. Az Egységes Szabálykönyv főbb célkitűzései a következők: a tagállami jogszabályok közötti eltérések megszüntetése, a fogyasztók azonos szintű védelmének biztosítása és azonos versenyfeltételek létrehozása az Európai Unió összes bankja számára. Az Egységes Szabálykönyv olyan jogi aktusok gyűjteménye, amit az uniós tagállamok minden pénzügyi intézményének be kell tartania. A dokumentum egyes irányelvei a Bankunió pilléreit képezik, úgy, mint a bankokra vonatkozó tőkekövetelmények megállapítása, a betétesek védelmének biztosítása és a banki csődhelyzetek megelőzésének és kezelésének szabályozása.³ A gyakorlatban a Bankunió három pillérré épül (kiegészülve egyéb kezdeményezésekkel), amelyek az előbbieken említett területeket fedik le: Egységes Felügyeleti Mechanizmus, Egységes Szanálási Mechanizmus, és Európai Betétbiztosítási Rendszer.

Az Egységes Felügyeleti Mechanizmus megalkotásáról 2013 márciusában döntött az Európai Parlament és az Európai Tanács, célja az euróövezet összes bankjára kiterjedő egységes felügyeleti mechanizmus megteremtése volt.⁴ A gyakorlatban a felügyeleti rendszer két részre bomlik, az Európai Központi Bank (EKB) látja el az eurózóna legjelentősebb (rendszerszinten fontos) bankcsoportjainak közvetlen felügyeletét, míg a többi bank felügyeletét továbbra is a nemzeti felügyeleti szervek látják el az EKB végső felelőssége alatt. A bankok rendszerszintű fontosságát több mutató alapján határozza meg az Egységes Felügyeleti Mechanizmusra vonatkozó rendelet; a bank mérete, a bank gazdasági jelentősége, határon átnyúló tevékenysége és a közvetlen állami támogatás igénye, így az EKB által közvetlen felügyelt bankok száma változhat (ez nagyjából 120-150 közötti darabszámot jelent). A felügyeleti tevékenység részeként az EKB rendszeresen átfogó felmérést és stressz tesztet végez a bankok likviditása (tőkével ellátottsága), ellenálló képessége és sokkokkal szembeni ellenálló képessége kapcsán.⁵

³ Az Egységes Szabálykönyv részletes bemutatása a kapcsolódó irányelvekkel; elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/>

⁴ A Bankunióban (a három pillér és egyéb irányelvek által alkotott keretrendszerben) való részvétel az eurózóna tagállamai számára kötelező, míg a nem eurózóna uniós tagállamok szabadon dönthetnek a csatlakozásról.

⁵ Mivel az elmúlt válságok rámutattak arra, hogy a korábbi szabályozói tőkekövetelmények túlságosan alacsonyak voltak, ezért nemzetközi megállapodás született arról (Bázel III. irányelvek), hogy a korábbi minimumkülönböket megemelik, ennek uniós alkalmazása az Európai Parlament két jogi aktusán keresztül kerül sor.

EU MOZAIKOK

INFORMÁCIÓK ÉS ISMERETTERJESZTÉS AZ EURÓPAI UNIÓRÓL - AZ MTA KRTK
VILÁGGAZDASÁGI INTÉZET SOROZATA

Az Egységes Szanálási Mechanizmusról, a Bankunió második pilléréről, csak egy évvel később, 2014 novemberében született döntés. A kialakított szanálási rendszer célja, hogy a jövőben előforduló bankcsődöket hatékonyan lehessen kezelni, ezzel csökkentve az adófizetők és a reálgazdaság költségeit. A mechanizmuson belül az uniós döntéshozók létrehozták az Egységes Szanálási Testületet, amely dönt a bankok szanálásáról, a döntés végrehajtására pedig a nemzeti hatóságok bevonásával kerül sor. Az Egységes Szanálási Mechanizmus részeként elindítottak egy finanszírozási forrást is, az Egységes Szanálási Alapot, amelyhez akkor lehet folyamodni, amikor a bank részvényesei és a hitelezők hozzájárulásai nem elegendők a bank kimentéséhez. Ehhez az alaphoz a hozzájárulásokat az eurózóna bankjai egy nyolcéves periódus alatt fizetik be, utána rendelkezik majd teljes kapacitással, amely az euróövezeti betétállomány 1%-át teszi ki.

A Bankunió harmadik pillére, az Európai Betétbiztosítási Rendszer kialakítására még nem került sor, bár 2015 novemberében az Európai Bizottság tett már javaslatot ennek létrehozására. Jelenleg a betétek biztosítását a nemzeti betétbiztosítási rendszerek végzik az egész Európai Unióban, a biztosított betétek felső határa 100 ezer euró. A tervek szerint a nemzeti betétbiztosítási rendszerek fokozatosan kiegészülnek az Európai Betétbiztosítási Rendszerrel, majd idővel a Bankunió közös betétbiztosítási rendszere átveszi a nemzeti hatóságok szerepét és a betéteket teljes mértékben az Európai Betétbiztosítási Rendszer fogja fedezni.

Ahogy látható, a Bankunió létrehozása egy komplex folyamat, amely még nem fejeződött be teljesen. Az Egységes Szanálási Alap feltökésítésére csak a 2020-as évek közepén kerül sor, míg az Európai Betétbiztosítási Rendszer végleges működését és kapcsolatát a nemzeti hatóságokkal további tárgyalások és uniós intézményi döntések határozzák meg. A Bankunió intézményrendszerének eddigi érdemei: a Bankunió és az Egységes Stabilitási Mechanizmus (az eurózóna tagállamok közös védőhálója) sikeresen megtörte a bankrendszer és a szuverének közötti negatív visszacsatolási köröket, az euróövezet pénzügyi rendszere közös felügyeleti mechanizmus alá került és hatékony bankszanálási rendszer jött létre. A Bankunió befejezett intézményrendszere biztosíthatja a bankok és pénzügyi rendszer stabilitását és kiszámítható pénzügyi feltételeket (finanszírozási feltételek és a betétek védelme) teremthet a háztartások és a vállalkozások számára.